

اختلاف نظر ارزی

ایتکه بین وزیر اقتصاد و بانک مرکزی در مورد بازار ارز اختلاف نظر وجود دارد، موضوعی است که هفته قبل علنی شد. اما چیزی که برای افکار عمومی کلاما علنی نشده نقاط اختلاف است. اینجانب بدون آنکه نظر وزیر اقتصاد و رئیس کل بانک مرکزی را به تفصیل و دقت در این موضوع بدانم، جنس خودم را بیابن می‌کنم و تلاش می‌کنم تصویری از استدلال هر دو طرف ارائه کنم.

آقای فریزن در سمت بانک مرکزی احتمالا معتقد است که افزایش نرخ دلار بیش از نقدینگی بر افزایش تورم اثر دارد. پس برای کنترل تورم و جلوگیری از فرورغزیدن به مرحله ابرتورم باید مهار دلار را دنبال کرد. نکته دومی که ایشان معتقد است این است که بیشتر ارز کشور توسط شرکتهای دولتی و خصولتی تعیین می‌شود و به همین دلیل می‌توان با افزایش ارز اجیرآمیز و غیراقتصادی آنها را مازم کرد. ارز خود را به نرخ رسمی که بانک مرکزی تعیین می‌کند در بازار مبادله‌ای که بانک مرکزی قبول دارد عرضه کنند. سمت تقاضای ارز را نیز باید توسط حاکمیت اولویت‌بندی کرد و به همین دلیل فارغ از اینکه نرخ بازار آزاد چقدر باشد، می‌توان عمده واردات کشور را می‌توان با مداخلات ظریف در بازار تلگرامی، نرخ بازار آزاد را تا حدی کنترل کرد. در این دیدگاه اگرچه فاصله ارز رسمی و آزاد فساد ایجاد می‌کند، اما این فساد در مقایسه با اثرات رفاهی تورم، قابل تحمل تلقی می‌شود.

دیدگاه آقای مدنی‌زاده در سمت وزیر اقتصاد احتمالا این است که تعیین دستوری نرخ ارز با فاصله زیاد از نرخ بازار غیر از آنکه فساد ایجاد می‌کند، موجب اختلال جدی در بازار رسمی ارز می‌شود. وقتی صادرکننده مازم می‌شود نرخ ارز را با نرخی که خیلی پایین‌تر از نرخ بازار است عرضه کند، انگیزه دارد تا در بازگرداندن نرخ ارز تا جای ممکن تاخیر کند یا مقدار صادرات خود را کم‌نمایی کند. در سمت واردکنندگان نیز این انگیزه ایجاد می‌شود تا ثبت‌سفارش بیشتری انجام شود تا از ارزی برخوردار شوند که فاصله زیادی با نرخ آزاد دارد و چون محصولات با دلار بازار آزاد قیمت می‌خورد از این شگاف بهره‌مند شوند.

حال وقتی به‌دلیل سیاست تعیین دستوری نرخ ارز عرضه ارز کم می‌شود به همه متقاضیان ارز، تخصیص ارز انجام نخواهد شد. در نتیجه برخی از تولیدکنندگان که در هر صورت باید مواد اولیه خود را تعیین کنند رولت بازار آزاد می‌شوند تا ارز مورد نیاز خود را در آنجا تعیین کنند. این مساله باعث تعمیق بازار غیررسمی ارز شده و عملاً نرخ بازار آزاد را بالا می‌برد که معنای آن تشدید شوک ارزی است. در این دیدگاه داغ و درفش علیه صادرکنندگان دولتی و خصولتی کارگر نبوده است؛ زیرا خود بانک مرکزی دوره رفع تعهد ارزی را با یکسال و نیم افزایش داده است. این امر به معنی ناکارایی در الزام صادرکنندگان به بازگرداندن ارز به سامانه مبادله‌ای ارز است. نتیجه‌ای که از این تحلیل گرفته می‌شود این است که وجود فاصله زیاد میان نرخ رسمی و نرخ آزاد عملاً بازار رسمی را مختل می‌کند؛ زیرا انگیزه عرضه ارز را کاهش و انگیزه تقاضای ارز را به شدت افزایش می‌دهد. فارغ از اینکه حجم فساد در چنین شرایطی معمولا رکورد می‌زند و افدک سرمایه اجتماعی حکومت را بر باد می‌دهد در عمل این بازار رسمی از کار می‌افتد و بازار غیررسمی رونق می‌گیرد و نرخ ارز به جای کنترل شدن به شدت تشدید می‌شود.

کدام دیدگاه در عمل درست است؟ به نظر می‌رسد که توجه به تجربه نرخ ارز در سه سال گذشته نشان می‌دهد که هرچند بانک مرکزی نرخ ارز بازار آزاد را به رسمیت نمی‌شناسد و سعی می‌کند با تحمیل نرخ ارز رسمی تورم را کنترل کند، اما در عمل با یک تاخیر زیاد مجبور می‌شود نرخ ارز رسمی را افزایش دهد. این تاخیر زیاد در تعدیل نرخ ارز اختلافات زیادی برای فعالان اقتصادی ایجاد کرده که شکایات همیشگی آنها در شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی را موجب شده است. احتمالا آقای فریزن در دفاع خواهد گفت که به‌رغم این هزینه‌ها، روند تورم در چند سال گذشته با وجود همه شوکهای سیاسی شدید قابل تحمل بوده است و اگر این اقدامات صورت نمی‌گرفت ای‌سا تورم به شدت بالاتر می‌رفت. پاسخ چنین ادعاهای یادوقیعی (counter-factual) دشوار است و به راحتی نمی‌توان ادعاهای یادوقیعی را تایید یا نفی کرد. فقط می‌توان به سادگی ادعا کرد که شاید برعکس درست باشد اگر نرخ ارز دستوری تعیین نمی‌شد احتمالا نرخ ارز بازار آزاد کمتر می‌شد و ای‌سا تورم رشد کمتری می‌داشت.

دکتر علی سرزغم
Alborzpayam@gmail.com

پیام آشنا گزارش می‌دهد حذف صفرها از اسکناس، نه از تورم!

گرد کردن قیمت‌ها، تورم جزئی ایجاد کند.

هدف از حذف صفرها: تسهیل یا تحول؟

به گفته مدافعان طرح حذف صفرها گلی در جهت «اصحاصری محاسبات پولی»، «کاهش هزینه چاپ اسکناس» و «افزایش کارایی مبادلات نقدی» است. بانک مرکزی نیز در توضیح خود اعلام کرده که این اصلاح می‌تواند در کنار سیاست‌های کنترل تورم و ثبات‌مالی، به بازسازی اعتماد عمومی نسبت به پول ملی کمک کند.

اما منتقدان معتقدند که این اقدام بیشتر جنبه نمادین دارد تا اصلاح ساختاری. حسین مصصلی، عضو کمیسیون اقتصادی مجلس، یارد دلایل بگم مرکزی، تأکید کرده است که حذف صفرها به‌تنهایی قادر به مهار تورم یا افزایش رشد اقتصادی نیست و حتی می‌تواند در کوتاه‌مدت با

اختصاصی پیام آشنا- با تصویب نهایی لایحه حذف چهار صفر از پول ملی در مجلس شورای اسلامی، واحد پول رسمی کشور «تومان» و واحد خردتر «قران» تعیین شد. این تصمیم پس از سال‌ها بحث کارشناسی و کش‌وقوس میان دولت مجلس و بانک مرکزی، حالا به یکی از مهمترین اصلاحات پولی دهه اخیر بدل شده است. اصلاحی که کارشناسان درباره اثر واقعی آن بر ثبات اقتصادی دیدگاه‌های متفاوتی دارند. مجلس شورای اسلامی در جلسه علنی روز یکشنبه، لایحه اصلاح قانون پولی و بانکی کشور را با هدف حذف چهار صفر از پول ملی تصویب کرد. در این رای‌گیری، از مجموع ۲۶۳ نماینده حاضر، ۱۴۴ رای موافق، ۱۰۸ رای مخالف و ۱۱ رای ممتنع به ثبت رسید. با این تصمیم «تومان» به‌عنوان واحد رسمی پول کشور و «قران» به‌عنوان واحد خرد آن تعیین شد. هر تومان جدید معادل ۱۰ هزار ریال قدیم خواهد بود.

این مسووه در حالی به تصویب رسید که روند بررسی آن بیش از دوده‌به‌به طول انجامیده است. از دولت‌های پیشین تا امروز، ایده حذف صفر از پول ملی همواره به‌عنوان یکی از ابزارهای اصلاح نظام پولی مطرح بوده. اما به دلایل مختلف از جمله تورم مزمن، ضعف ساختار اقتصادی و عدم آمادگی زیرساخت‌های بانکی، هر بار متوقف مانده است.

تجربه کشورهای چون ترکیه و برزیل نشان می‌دهد که موفقیت حذف صفرها تنها در صورتی ممکن است که همزمان با آن، اصلاحات پولی و مالی گسترده‌تری نیز صورت گیرد.

نقش اثر رونقی در اقتصاد

غلامرضا تاجگردون، رئیس کمیسیون برنامه و بودجه مجلس، در واکنش به این مسووه گفت: «حذف چهار صفر به‌صورت انترزای تأثیری بر تورم ندارد، اما می‌تواند اثر رونقی مثبتی در ذهن جامعه ایجاد کند و نظام محاسبات مالی را سادتر سازد» و به اعتقاد وی، این اقدام تنها زمانی مفید خواهد بود که بانک مرکزی در قالب یک مدل جامع پولی، نرخ ارز و سیاست‌های پولی را به‌صورت هم‌زمان تنظیم کند.

گلی مهم در مسیر نوسازی نظام پولی ایران دانسته، اما این گام بدون اصلاحات عمیق‌تر اقتصادی، ثبات نرخ ارز، کنترل تورم و ارتقای بهره‌وری تولید به‌تنهایی قادر به بازگرداندن «قدرت خرید» یا «اعتبار پول ملی» نخواهد بود. به نظر می‌رسد این تصمیم بیش از آنکه نقطه پایانی یک مسیر باشد، آغاز مرحله‌ای تازه از آمون سیاست‌گذاری اقتصادی در ایران است. مرحله‌ای که نتیجه آن، ولسته به نحوه اجرا، همراهی افکار عمومی و ثبات سیاست‌های کلان اقتصادی خواهد بود.

چالش‌های اجرایی: از فرم‌آزاد تا فرهنگ ملی

اجرای این تصمیم نیازمند اصلاح گسترده سامانه‌های بانکی، دستگاه‌های حسابداری و پایانه‌های فروش، نرم‌افزارهای حسابداری و حتی سیستم‌های مالیاتی است. برآوردها نشان می‌دهد که این تغییر، هزینه‌ها و زمان قابل‌توجهی طلب می‌کند و باید در یک دوره گذار چندساله با آموزش عمومی و نظارت دقیق همراه باشد تا از سردرگمی و سوءتفاهم‌های احتمالی جلوگیری شود. از سوی دیگر، تغییر واحد پول، به‌ویژه در ذهن مردم، نیازمند یک فرآیند فرهنگی است.

آغاز به کار دبیرخانه استانی جشنواره ملی فن آفرینی شیخ بهایی در پارک علم و فناوری البرز

فیر احمدی - دبیرخانه استانی بیستمین جشنواره ملی فن آفرینی شیخ بهایی با هدف کشف فرصت‌های نوآوری و فناوری در سراسر کشور، فعالیت خود را در استان البرز آغاز کرد. رئیس پارک علم و فناوری استان البرز، با اعلام این خبر گفت: جشنواره ملی فن آفرینی شیخ

رئیس پارک علم و فناوری البرز هم‌چنین خاطرنشان کرد: «بیستمین جشنواره شیخ بهایی» با تمرکز بر دبیرخانه‌های استانی به‌صورت مستقل در هر استان برگزار خواهد شد و ۹ طرح برگزیده به همراه جوایز نقدی مورد تقدیر قرار خواهد گرفت. از تمامی شرکت‌های فناور، نوپا و استارت‌آپی دعوت می‌گردد تا ایده‌ها و طرح‌های خود را به دبیرخانه استانی جشنواره، مستقر در پارک علم و فناوری البرز، ارسال نمایند. گفتنی است استان البرز به‌عنوان یکی از قطب‌های استقرار شرکت‌های دانش‌پژیهان، فناور و استارت‌آپی کشور شناخته می‌شود.

وی با اشاره به ظرفیت‌های بالای استان البرز و پارک علم و فناوری البرز، عنوان کرد: جشنواره در دو بخش اصلی برگزار می‌شود: بخش نخست ویژه طراحان کسبوکار است که شامل نوافرینان و دستاوردهای نوآورانه در حوزه‌های مختلف فناوری فراهم می‌آورد. مهمتس مهدی عباسی اظهار کرد: در این دوره از جشنواره، علاوه بر رقابت میان طرح‌ها و ایده‌ها، نو در حوزه فناوری، رویدادهای جانبی در سطح منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی نیز برگزار خواهد شد که فعالان زیست‌بوم کارآفرینی و نوآوری کشور را مخاطب قرار می‌دهد.

وقتی برنج وارد نمی‌شود، اصلاح فرآیند توزیع بی‌معنی است

اوشدار داد که دامنه این وضعیت می‌تواند امنیت غذایی کشور را تهدید کند و از دولت خواست هرچه سریع‌تر تکلیف تأمین ارز، ارزش‌گذاری و ترخیص برنج‌ها را مشخص کند. کشاورز در پایان تأکید کرد: بخش خصوصی در بحران‌های گذشته، از جمله دوران کرونا، ثابت کرده که برای حفظ امنیت غذایی کشور آماده همکاری است. اما تا زمانی که دولت از ظرفیت واقعی این بخش استفاده نکند و تصمیمات غیرکارشناسی ادامه یابد، بلند بازار برنج همچنان بی‌ثبات و قیمت‌ها رو به افزایش خواهد بود.

کشورز گفت یکی از مهم‌ترین مشکلات کتونی، ارزش‌گذاری نادرست برنج‌های وارداتی به‌ویژه برنج پاکستانی است. او توضیح داد: برنج‌های پاکستانی و هند از مرغوب‌ترین انواع برنج خارجی هستند. در شرایط کمبود تولید داخلی، نقش مکمل بازار را ایفا می‌کنند. در صورت واردات کافی، برنج پاکستانی می‌تواند با قیمت حدود ۷۰ تا ۸۰ هزار تومان به دست مصرف‌کننده برسد. وی افزود: در حالی که واردکنندگان ملامهات منتظر تخصیص ارز هستند، دولت به درخواست حذف ارز ترجیحی و جایگزینی از مبادله‌ای نیز بی‌توجهی کرده است. از سوی دیگر، رسوب برنج در گمرک باعث افزایش هزینه‌های دمورژ و فشار مالی بر تجار شده است.

کشورز با انتقاد از تصمیم اخیر وزارت دادگستری مبنی بر واگذاری توزیع برنج وارداتی به شرکت بازرگانی دولتی گفت: «حتی واردکننده هنوز نیوانسته برنجی وارد کند. اما لازم است شرکت دولتی چه معنایی دارد؟» به گفته او، تاکنون هیچ قراردادی میان این شرکت و بخش خصوصی منعقد نشده و حدود ۶۰۰ هزار تن برنج وارداتی به‌حلیل مشکلات ارزی و ثبت سفارش در گمرک ملامده است.

دبیر انجمن برنج ایران با انتقاد از وضعیت واردات گفت: در این حوزه مشکلات متعددی وجود دارد از جمله عدم تخصیص ارز، ارزش‌گذاری‌های غیرواقعی، تاخیر در ثبت سفارش‌ها و رسوب کالا در گمرکات. او افزود که این روند کند واردات، نتیجه بی‌دگمایی دولت و نبود تعامل میان دستگاه‌های مختلف با بخش خصوصی است.

کشورز با بیان اینکه واردات‌های مسئول از جهاد کشاورزی تا صحت و ساند تنظیم بازار، وظایف مهمی است. خود را انجام نمی‌دهند. گفت: وقتی برنج وارد کشور نمی‌شود، صحبت از اصلاح فرآیند توزیع بی‌معنی است. به گفته او، واردات یک‌فراپند زنجیره‌ای است که اگر مراکز اولیه آن مانند توزیع ارز و ثبت سفارش انجام نشود، توزیع و تنظیم بازار عملاً ناممکن خواهد بود.

وی به ورود سازمان بازرسی کل کشور به پرونده بازار برنج اشاره کرد و گفت: نظارت این سازمان می‌تواند به بهبود اوضاع کمک کند. اما لازم است توجه شود که عملکرد بخش خصوصی تحت تأثیر تصمیمات دولتی است. بنابراین، در کنار نظارت بر فعالان اقتصادی، باید کوتاهی وزارت جهاد کشاورزی، بانک مرکزی و سازمان برنامه و بودجه نیز بررسی شود.

بازار برنج ایران همچنان با چالش‌های جدی در تأمین و توزیع مواجه است. چالش‌هایی که به گفته فعالان صنعتی، ریشه در بی‌اقتصادی دولت به بخش خصوصی و ناهماهنگی دستگاه‌های اجرایی دارد.

به گزارش پیام آشنا، مسیح کشورز، دبیر انجمن تولیدکنندگان و تأمین‌کنندگان برنج ایران، با اشاره به امر واقعی تولید داخلی برنج گفت: حداکثر ظرفیت تولید برنج در کشور حدود ۱۶ میلیون تن است. در حالی که برای تأمین نیاز مصرفی کشور، باید تقریباً همین میزان نیز برنج وارد شود تا بازار به تعادل برسد. او تأکید کرد که با وجود فصل برداشت، قیمت برنج کاهش نیافته و بازار همچنان ملتهب است.

به گفته کشورز، در بخش تولید داخلی به‌دلیل پیچیدگی‌های گران‌فروشی و احتکار مشکلاتی برای تولیدکنندگان ایجاد شده و در نهایت، بسیاری از کشاورزان برای فروش محصول خود منتظر قیمت‌های بالاتر ملامده‌اند. وی خاطرنشان کرد که تجربه سال ۱۴۰۲ نشان داد بخش خصوصی می‌تواند در تأمین برنج با قیمت مناسب نقش مؤثری ایفا کند.